

Onderwatersport in Zeeland

Oosterschelde • Veerse Meer • Grevelingenmeer

De Zeeuwse wateren: een waar paradijs voor onderwatersporters!

Duiken is voor menigeen niet alleen een sportieve bezigheid, het is vaak een ware passie. Een passie die in de Oosterschelde, het Veerse Meer en het Grevelingenmeer naar hartelust kan worden beleefd! Deze Zeeuwse wateren staan immers bekend om de vele schitterende en unieke planten en dieren. Jaarlijks komen dan ook duizenden sportduikers naar de provincie Zeeland om te genieten van deze betoverende onderwaterwereld. Niet alleen de Nederlandse duikers weten de Zeeuwse wateren te vinden, ook Belgische, Franse en Duitse duikers hebben de Zeeuwse onderwaterwereld inmiddels ontdekt.

Om iedereen op een prettige en vooral veilige manier van de Zeeuwse wateren gebruik te kunnen laten maken, zijn er spelregels nodig. Deze spelregels zijn opgesteld door de rijks- en provinciale overheid in overleg met onder andere de Waterpolitie en de Nederlandse Onderwatersport Bond. In deze folder wordt een uiteenzetting gegeven van de belangrijkste spelregels, de vele interessante duiklocaties en de verboden duikgebieden. Illustraties van de meest gebruikte vistuigen, tips voor verantwoord duiken, diverse telefoonnummers en verwijzingen naar relevante websites completeren het geheel.

Zeedahlia Foto: J. Bosman

Overzichtskartje Zeeland

Foto: G. Leerschoon

Respect voor de natuur

De Oosterschelde, het Veerse Meer en het Grevelingenmeer herbergen een grote diversiteit aan unieke planten en dieren. Om blijvend te kunnen genieten van al het moois onder water is het sportduikers verboden planten en dieren mee te nemen. Slechts uit oogpunt van wetenschappelijk onderzoek of educatie kan hier onder voorwaarden beperkt toestemming voor gekregen worden. In de Provinciale Milieuvordering Zeeland is een en ander als volgt geregeld:

Artikel 4.4.4.1

1. Het is degene die duikt, snorkelt of zich anderszins onder het wateroppervlak bevindt, verboden planten en wieren uit te steken, af te snijden of te vervoeren, dan wel dieren nodeloos te verontrusten, te vangen, te doden, te vervoeren of dit te pogen, of in het algemeen schade aan de natuur toe te brengen.
2. Het is degene als bedoeld in het eerste lid verboden voorwerpen bij zich te hebben, die kennelijk tot doel hebben om daarmee planten, wieren of dieren te vervoeren of te bemachtigen.
3. Het is de duiker of snorkelaar verboden op of in de nabijheid van een duiklocatie planten of dieren voorhanden te hebben.
4. Gedeputeerde Staten kunnen ontheffing verlenen van de in dit artikel genoemde verboden.

Daarnaast is ter bescherming van de natuur in de Oosterschelde, het Veerse Meer en het Grevelingenmeer de Natuurbeschermingswet 1998 van toepassing. De Natuurbeschermingswet 1998 beschermt waardevolle leefgebieden (zoals schorren,

slikken, platen en open water), planten en dieren. Op basis van deze wet is tevens de toegang tot enkele delen van de Oosterschelde verboden. Bovendien is door een aantal terreinbeherende instanties de toegang verboden tot delen van de Oosterschelde, het Veerse Meer en het Grevelingenmeer. Deze gebieden zijn op de kaarten in deze folder met oranje aangegeven als verboden duikgebied (Natuurgebied)!

Overigens zijn er in de Oosterschelde, het Veerse Meer en het Grevelingenmeer meerdere natuurgebieden (zoals schorren, slikken en platen) waar de toegang (al dan niet gedurende een bepaalde periode van het jaar) verboden is. Deze gebieden zijn voor het uitoefenen van de duiksport niet interessant en zijn daarom niet op de kaarten in deze folder aangegeven.

Archeologische vondsten

Restanten van onder water gelegen bebouwing, bewoning, oude scheeps- en vliegtuigwrakken en dergelijke die ouder zijn dan vijftig jaar en van historisch belang zijn, genieten bescherming op grond van de Monumentenwet. Het is verboden deze restanten te beschadigen, op te graven of anderszins in gevaar te brengen. Indien men iets aantreft waarvan redelijkerwijs vermoed kan worden dat het een archeologische vondst betreft, is men verplicht daarvan melding te doen. Deze melding kan worden gedaan bij de burgemeester van de gemeente waar de vondst is aangetroffen of bij de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten.

Nationaal Park Oosterschelde

De Oosterschelde is een prachtig en dynamisch natuurgebied dat bestaat uit water, schorren, slikken en platen. Duizenden vogels komen naar de Oosterschelde om er te rusten, te eten en te broeden. Dat is natuurlijk niet voor niets: door de open verbinding met de Noordzee en de getijdenbeweging vindt er immers voldoende aanvoer van voedsel plaats. De Oosterschelde is daardoor een van de belangrijkste vogelgebieden van Nederland en van groot belang voor soorten zoals scholekster, wulp, kluut en kanoet.

Zeeappels Foto: A. Palache

Niet alleen boven water is er veel te zien en te beleven, ook onder water herbergt de Oosterschelde een haast sprookjesachtige wereld met unieke planten en dieren. Dat begint al direct onder de waterlijn waar rood- en bruinwieren zich op het harde substraat van de dijk-glooiingen hebben vastgezet. Wie goed tussen de wieren kijkt ziet een ongelooflijke hoeveelheid aan leven zoals een groot aantal soorten zeenaaktslakken en anemonen. Maar er scharen ook garnalen rond. Sommige saai grijs, andere uitbundig gekleurd met gele en blauwe poten en een doorzichtig lijf. Alsof ze zo uit de tropen afkomstig zijn.

Op de zanderige bodem van de Oosterschelde zijn de krabben ruim vertegenwoordigd. Kleine strandkrabben, maar ook de wat schuwere Noordzeekrab met zijn vervaarlijk uitzienende zwarte scharen. Het is een echt nachtdier dat 's nachts op rooftocht gaat en zich overdag bescheiden in zijn schuilplaats terugtrekt. Uiteraard ontbreken de kreeften niet die het gehele jaar door onder water zijn te bewonderen. Prachtige beesten, zonder natuurlijke vijanden en toch nog zo schuw dat ze bij het zien van een sportduiker snel achteruitlopend hun schuilplaats inschieten.

Aan vissoorten is eveneens geen gebrek in de Oosterschelde. Zo zijn grondels talrijk aanwezig. Het zijn nieuwsgierige bodembewonende vissen zonder zwemblaas. Ze kunnen niet zo goed zwemmen en bewegen zich daarom sprongsgewijs vooruit.

Zeepaardje Foto: P. van Bragt

Anemonen Foto: A. Palache

Andere vissen die veel voorkomen zijn de platvissen zoals tong, bot, schar en schol. Voor de leek lastig om van elkaar te onderscheiden, voor de kenner een sport om alle platvissoorten tijdens één duik te herkennen. Een eveneens in de Oosterschelde voorkomende vis is de vorskwab. Hij lijkt op een kikkervisje, meer kop dan lichaam, en is een verlegen type. Hij verschuilt zich overdag altijd onder stenen en in holten en komt pas 's avonds of 's nachts tevoorschijn. De vorskwab is prachtig om te zien met zijn diep donkerpaarse kleur en sierlijke, trage manier van zwemmen. Heel anders dan de zeebaarzen en harders. Dat zijn snelle, flitsende vissen die in scholen leven en met wat geluk tijdens een duik op enige afstand om de sportduiker heen zwemmen.

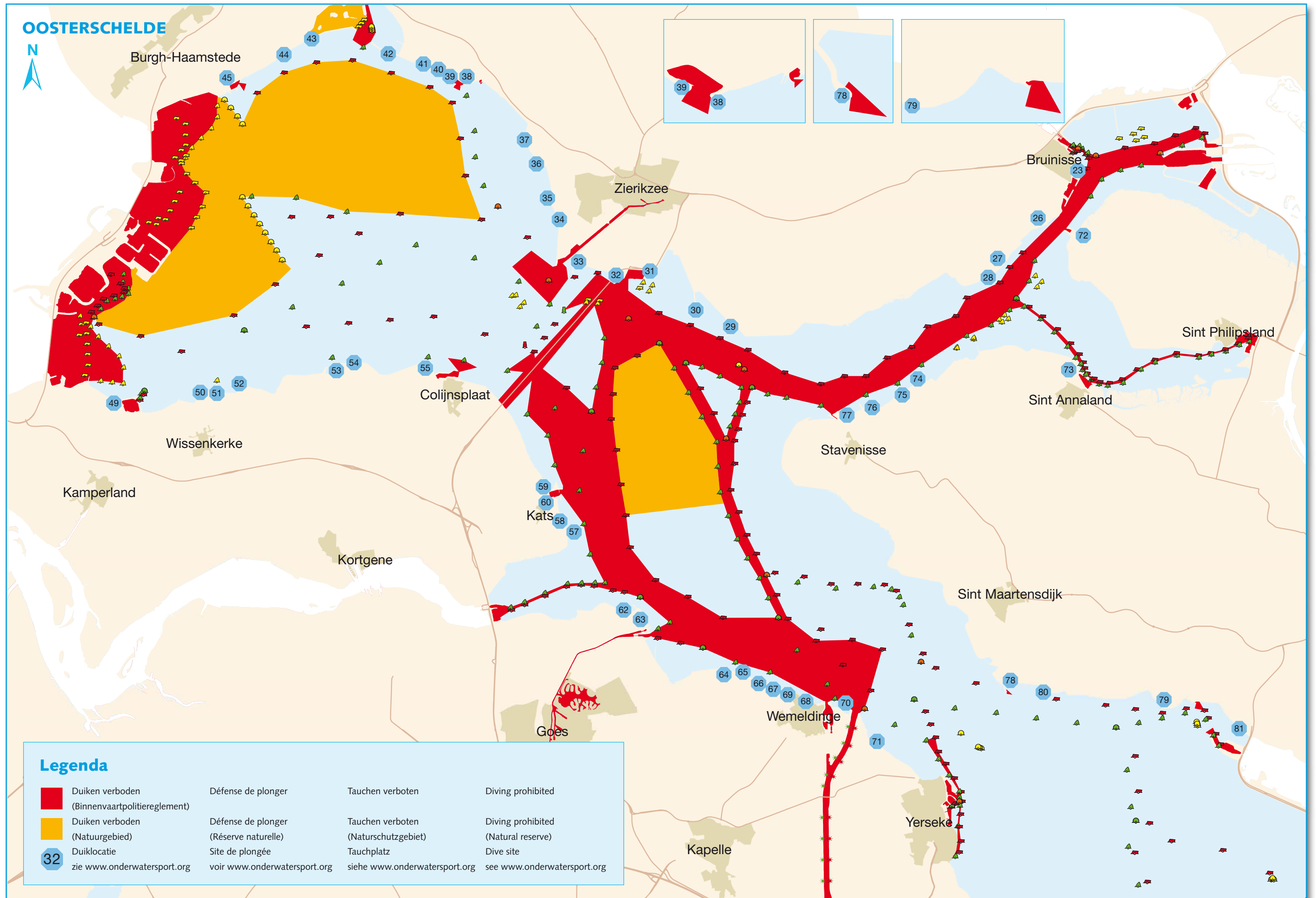
Hoogtepunt van een duik in de Oosterschelde is een bezoek aan de sepia's. Deze inktvisachtigen trekken jaarlijks na de winterperiode de Oosterschelde op om er hun eieren af te zetten. Een bijzonder en indrukwekkend verschijnsel waar vele sportduikers op afkomen. Sportduiken in de Oosterschelde is een belevenis op zich, een belevenis die elke keer weer anders is doordat er elk jaargetijde andere dieren te zien zijn!

Sepia's Foto: J. Stalenburg

In 2002 heeft de Oosterschelde als waardevol natuurgebied de status van Nationaal Park gekregen. Het Nationaal Park Oosterschelde is met een oppervlakte van 370 km² het grootste nationale park van Nederland. Binnen het verband van het Nationaal Park Oosterschelde werken overheden, visserij-, recreatie- en natuurorganisaties samen aan een duurzaam beheer en gebruik van de Oosterschelde. Daarbij staat de natuur voorop maar is er nadrukkelijk ook ruimte voor visserij, recreatie en scheepvaart.

OOSTERSCHELDE

Legenda

	Duiken verboden (Binnenvaartpolitiereglement)	Défense de plonger	Tauchen verboten	Diving prohibited
	Duiken verboden (Natuurgebied)	Défense de plonger (Réserve naturelle)	Tauchen verboten (Naturschutzgebiet)	Diving prohibited (Natural reserve)
	Duiklocatie zie www.onderwatersport.org	Site de plongée voir www.onderwatersport.org	Tauchplatz siehe www.onderwatersport.org	Dive site see www.onderwatersport.org

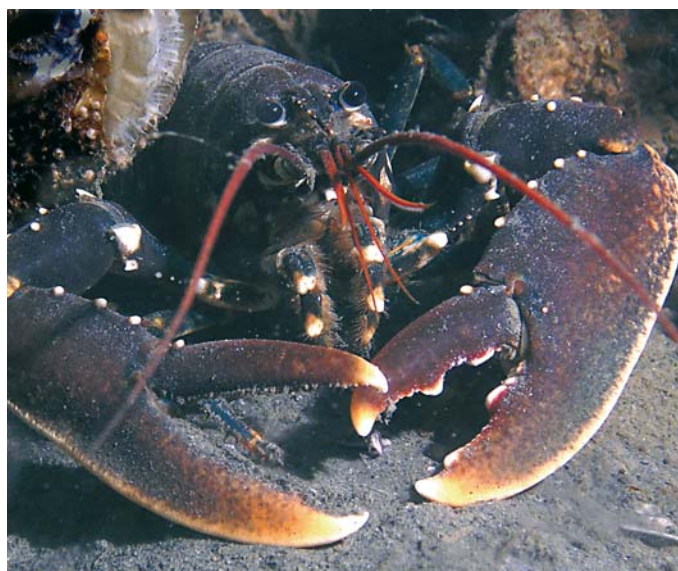
Zicht in het Veerse Meer

In het begin van de jaren zestig werd met de aanleg van de Veerse Dam en de Zandkreekdam het toenmalige open water afgesloten van de Noordzee en de Oosterschelde. Was het Veerse Meer aanvankelijk nog zout, de aanleg van de twee dammen had tot gevolg dat er geen vers zout water meer werd aangevoerd. Dit in combinatie met de lozing van zoet voedselrijk polderwater resulteerde erin dat het Veerse Meer steeds minder zout en meer voedselrijk werd. Zowel het zicht onder water als de soortenrijkdom van het onderwaterleven waren daardoor erg beperkt en de interesse van de sportduikers voor het Veerse Meer was dan ook de laatste decennia gering.

Zakpijp Foto: R. Aarsen

anemonen zijn inmiddels weer volop aanwezig. Het Veerse Meer is voor sportduikers dus een stuk interessanter geworden en de verwachting is dat de aantrekkelijkheid van de onderwaterwereld nog verder zal toenemen!

Kreeft Foto: A. Palache

Sinds de ingebruikstelling in 2004 van het doorlaatmiddel de 'Katse Heule' in de Zandkreekdam, stroomt er bij hoogwater vers zout Oosterscheldewater in het Veerse Meer. Door deze instroom van Oosterscheldewater en de uitstroom van het brakke water is het Veerse Meer zouter en schoner geworden en is er zelfs weer een klein beetje getij teruggekomen. Het verschil tussen hoog- en laagwater bedraagt nu om en nabij de tien centimeter. Het zicht onder water is daarop enorm verbeterd zodat in de winter een zicht van ruim tien meter geen uitzondering meer is. En het onderwaterleven heeft zich eveneens snel aangepast aan de nieuwe situatie. Kreeften, zeenaalden, platvissen, zakpijpen, sponzen, mosselen en

Het Grevelingenmeer: een fascinerend zoutwatermeer

Het Grevelingenmeer is met een oppervlakte van 110 km² het grootste zoutwatermeer van West-Europa. Aan de westzijde wordt het begrensd door de Brouwersdam en aan de oostzijde door de Grevelingendam. Het Grevelingenmeer ligt op de grens van de provincies Zuid-Holland en Zeeland tussen de eilanden Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland.

Grondel Foto: A. Palache

Als gevolg van de afsluiting van de Noordzee door de Brouwersdam in 1971 is het getij in de Grevelingen verdwenen. Sportduiken in het Grevelingenmeer is dan ook een geweldige ervaring en dat niet alleen voor de beginnende sportduiker. Door het stilstaande water zijn de klei- en zanddeeltjes naar de bodem gezakt zodat het water meestal helder is.

Sinds 1979 staat het Grevelingenmeer weer in verbinding met de Noordzee door middel van een sluis in de Brouwersdam. Hierdoor wordt het water permanent ververs met Noordzeewater en is er weer een vrije toegang voor planten en dieren waardoor het Grevelingenmeer onder water een zeer gevarieerd planten- en dierenleven heeft. Dit onderwaterleven is niet alleen onder aan de dijken terug te vinden, waar grote hoeveelheden stenen zijn gestort, maar is ook te vinden op en rond de zogenaamde reefballs. In 2001 zijn er zo'n driehonderd reefballs (in grootte variërende holle betonnen bollen) afgezonken op drie locaties in het Grevelingenmeer. Deze reefballs zijn inmiddels prachtig begroeid met allerlei soorten anemonen, sponzen, zakpijpen, wieren en schelpdieren. Bovendien bieden de reefballs een goede schuilgelegenheid voor kreeften en krabben.

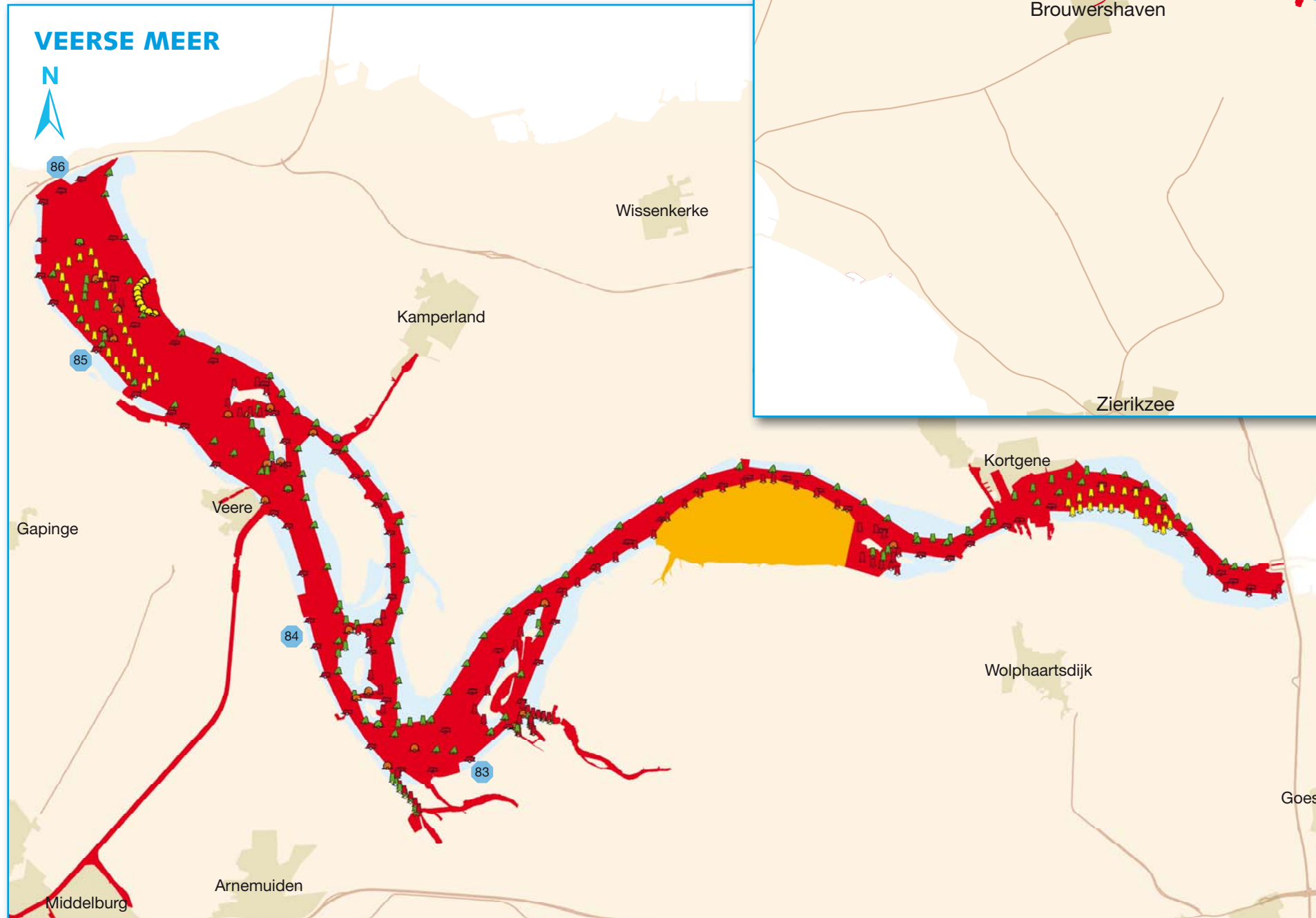
Reefballs Foto: R. Offermans

De reefballs en de stortstenen onder aan de dijk herbergen ook verschillende vissoorten zoals botervisjes, groene en zwarte grondels en palingen. Op de bodem komen de bekende platvissen schol, schar en bot voor. Deze vissen zijn overigens zo goed gecamoufleerd dat ze nauwelijks van de bodem zijn te onderscheiden en alleen te zien zijn als ze zich bewegen!

Legenda

	Duiken verboden (Binnenvaartpolitiereglement)	Défense de plonger (Binnenvaartpolitiereglement)
	Duiken verboden (Natuurgebied)	Défense de plonger (Réserve naturelle)
	Duiklocatie zie www.onderwatersport.org	Site de plongée voir www.onderwatersport.org
	Tauchen verboten	Diving prohibited
	Tauchen verboten (Naturschutzgebiet)	Diving prohibited (Natural reserve)
	Tauchplatz siehe www.onderwatersport.org	Dive site see www.onderwatersport.org

VEERSE MEER

GREVELINGENMEER

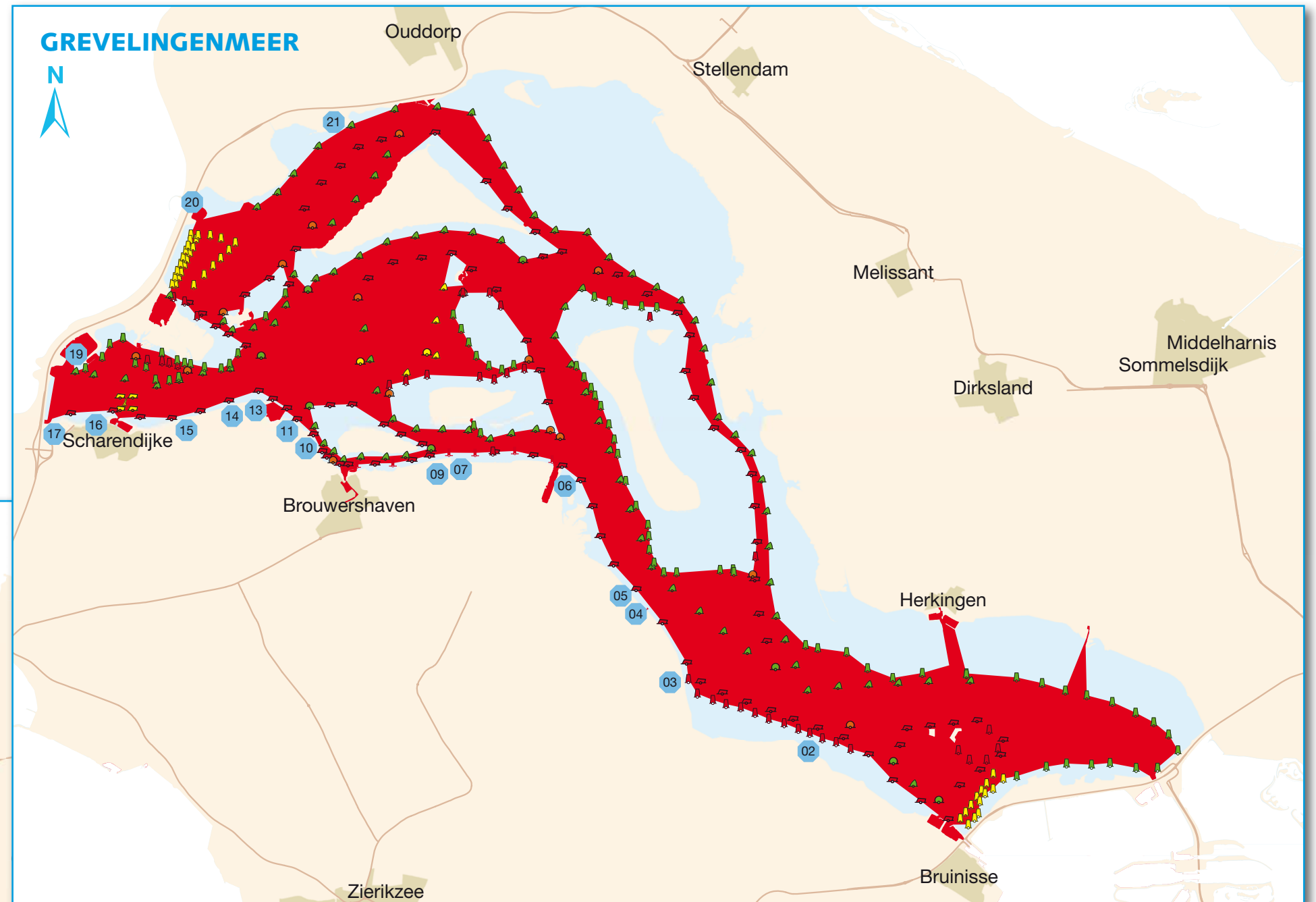

Foto: A. Palache

Het Binnenvaartpolitiereglement

De Oosterschelde, het Veerse Meer en het Grevelingenmeer zijn openbare wateren in Nederland waar het Binnenvaartpolitiereglement van toepassing is. In het Binnenvaartpolitiereglement zijn de verkeersregels opgenomen waaraan de vaarweggebruikers zich hebben te houden. Ook voor de sportduiker bevat het Binnenvaartpolitiereglement van belang zijnde regels. Deze zijn hieronder opgenomen en voorzien van aanvullende informatie.

Artikel 3.38 – Tekenen bij een duiker te water

1. Een schip dat gebruikt wordt bij het duiken moet, behalve de bij artikel 3.08, respectievelijk artikel 3.20 voorgeschreven tekens, als bijkomend teken voeren: de internationale seinvlag A dan wel een replica daarvan vervaardigd van niet buigzaam materiaal, op een zodanige hoogte en op een zodanige wijze dat deze van alle zijden zichtbaar is. 's Nachts moet dit teken zodanig zijn verlicht, dat het duidelijk zichtbaar is.
2. Het bijkomende teken, bedoeld in het eerste lid, mag ook worden getoond bij duikwerkzaamheden die vanaf de wal worden uitgevoerd.

Plaats een goed zichtbare seinvlag A op de wal! Foto: F. van der Vegte

Dringend advies: De Oosterschelde, het Veerse Meer en het Grevelingenmeer zijn zeer druk bevaren wateren. De sportduiker wordt daarom dringend geadviseerd ook bij duiken die vanaf de wal worden ondernomen de internationale seinvlag A te voeren! Immers, de scheepvaart mag ook buiten het betonde vaarwater varen en met name de visserij en recreatievaart doen dit veelvuldig. Laat andere vaarweggebruikers dus zien waar gedoken wordt. Plaats daarom een goed zichtbare seinvlag A op de wal en leg bij voorkeur ook een boei voorzien van de seinvlag A in het water!

Artikel 8.08 – Watersport zonder schip

1. Een persoon die zwemt dan wel die op andere wijze watersport bedrijft zonder gebruik te maken van een schip moet voldoende afstand houden van een varend schip of een varend drijvend voorwerp dan wel van een drijvend werktuig in bedrijf.
2. Zwemmen, watersport zonder gebruik te maken van een schip en onderwatersport zijn verboden:
 - a. op een wachtplaats of in de onmiddellijke nabijheid van een brug, een sluis of een stuw;
 - b. in gedeelten van de vaarweg bestemd voor de doorgaande scheepvaart;
 - c. in routes van veerponten;
 - d. in havens en nabij de ingangen daarvan;
 - e. in de nabijheid van meergelegenheden;
 - f. in gebieden aangewezen voor snelvaren of waterskiën;
 - g. in de door de bevoegde autoriteit aangewezen gebieden.

3. De bevoegde autoriteit kan vrijstelling of ontheffing verlenen van het tweede lid, onder b en g. Aan de vrijstelling of ontheffingen kunnen voorschriften worden verbonden.

Toelichting: Aan de hand van artikel 8.08 en de door de bevoegde autoriteit (Rijkswaterstaat Zeeland) uitgevaardigde besluiten, is te bepalen waar wel en waar niet in de Oosterschelde, het Veerse Meer en het Grevelingenmeer de duiksport mag worden beoefend. Voor het gemak van de sportduiker is een en ander weergegeven op de kaarten in deze folder. In de rode gebieden is het duiken verboden op basis van het Binnenvaartpolitiereglement!

Duiken op en nabij schelpdierpercelen

Het duiken bij de eerste twee noordelijke pijlers van de Zeelandbrug (aan de kant van Zierikzee) is toegestaan maar vraagt om extra aandacht van de sportduiker. Deze duiklocatie ligt namelijk op een schelpdierperceel dat wordt gepacht door de eigenaars van de kotter ZZ-6. Zij komen hier regelmatig (veelal met hun kotter ZZ-6 en incidenteel met een andere kotter) en vissen dan tot dicht langs de pijlers en de wal. Kijk dus goed vóórdat het water wordt ingegaan of men bezig is met vissen en raadpleeg de eventuele bekendmakingen van de vissers op het informatiebord ter plaatse. Wordt er gevisst? Ga dan naar een andere duiklocatie! Deze spelregel geldt overigens ook voor andere duiklocaties zoals bij de Val, Noordbout, Plompe Toren en Gorishoek. Ook dit zijn duiklocaties op of nabij schelpdierpercelen.

Het binnenhalen van de mosselen door de ZZ-6. Foto: P. Kouijzer

Colofon

Deze folder is een gezamenlijke uitgave van:
Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijkswaterstaat Zeeland
telefoon: (0118) 62 20 00

Provincie Zeeland
telefoon: (0118) 63 14 00

Natuur- en Recreatieschap
de Grevelingen
telefoon: (0111) 69 15 53 of
(010) 29 81 010

Korps landelijke politiediensten
Dienst Waterpolitie Zeeuwse Stroom
telefoon: (0113) 39 63 00

Illustraties vistuigen:
H. van Schoonhoven

Vormgeving en drukwerk:
Koninklijke Broese en Peereboom B.V.

Druk:
April 2008

Oplage:
130.000

Hoewel deze folder met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kunnen hieraan geen rechten worden ontleend.

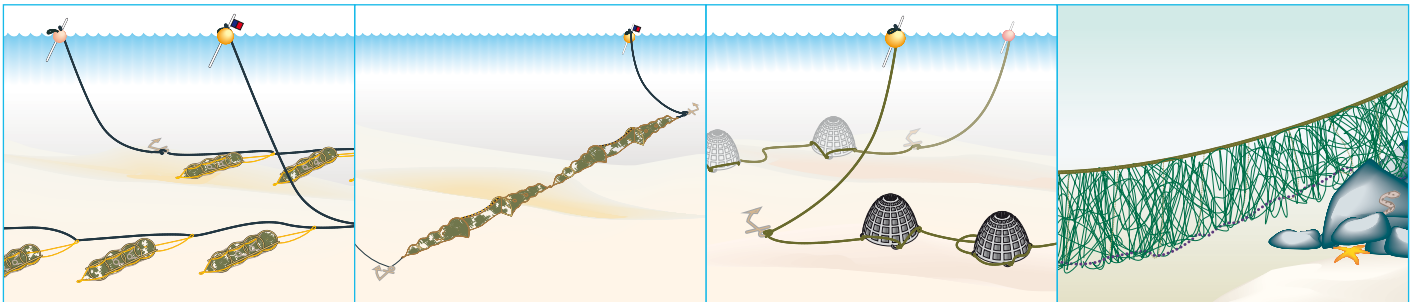
Beroepsvissers en sportduikers

Beroepsvissers en sportduikers hebben interesse in veelal dezelfde gebieden in zowel de Oosterschelde, het Veerse Meer als het Grevelingenmeer. Als beiden elkaar respecteren kunnen zij zonder problemen van dezelfde gebieden gebruik maken. Bedenk wel dat de beroepsvisser voor zijn broodwinning op het gebied is aangewezen. Het spreekt daarom voor zich dat de sportduiker rekening houdt met de beroepsvisser terwijl de beroepsvisser op zijn beurt alert is op de eventuele aanwezigheid van sportduikers!

De beroepsvisser markeert de gebruikte vistuigen met een joon (boei voorzien van een vlag) aan de vloedzijde en een boei zonder vlag aan de ebzijde. Kreeftenkorven worden aan beide zijden gemarkeerd met een boei zonder vlag. Let er op dat de boeien

ver uit elkaar kunnen liggen! Met name bij wargaren/staand want is dit het geval (soms zelfs honderden meters!) terwijl deze vistuigen voor de sportduiker bovendien slecht zichtbaar zijn. De vistuigen zijn voorzien van een bordje, joon of boei waarop duidelijk leesbaar is vermeld het letterteken en het nummer van het vissersvaartuig dan wel – indien zonder vaartuig wordt gevist – het vergunningnummer. De meest gebruikte vistuigen zijn hieronder afgebeeld.

Komt u tijdens het duiken vistuigen tegen? Kijken mag maar aankomen niet! Mocht u ongemarkeerde vistuigen tegenkomen, meldt dit dan bij de Waterpolitie of bij de Federatie van Beroepsvissers Zuid-West Nederland. Indien u in een vistuig bent terechtgekomen en schade aan dat vistuig heeft veroorzaakt, meldt dit dan eveneens zodat de schade kan worden geregeld.

Kubben

Schietuiken

Kreeftenkorven

Wargaren/Staand want

Tips voor verantwoord duiken

In deze folder zijn diverse spelregels opgenomen waaraan iedere sportduiker zich heeft te houden. Hieronder zijn tien tips opgenomen die bij naleving mede bijdragen aan het verantwoord beoefenen van de duiksport.

- Duik alleen als je voldoende bent opgeleid voor de omstandigheden.
- Plan een duik altijd zorgvuldig. Verzamel van tevoren de benodigde informatie over de duiklocatie via bijvoorbeeld de website van de Nederlandse Onderwatersport Bond of informeer bij duikers die ter plekke reeds bekend zijn.
- Zorg dat je duikuitrusting in een goede staat van onderhoud verkeert.
- Duik niet bij sterke stroming, slecht zicht of druk scheepvaartverkeer.
- Laat zien waar je duikt. Plaats een goed zichtbare seinvlag A.
- Duik nooit alleen maar altijd met een buddy en gebruik indien nodig een buddylijn.
- Zorg ervoor dat je te allen tijde goed getrimd bent.
- Geniet van al het moois dat het onderwaterleven te bieden heeft maar gedraag je altijd als gast. Vermijd dus alles wat aan het onderwaterleven schade kan toebrengen.
- Respecteer andermans eigendom.
- Houd de duiklocaties schoon.

Informatie

Rijkswaterstaat Zeeland
telefoon: (0118) 62 20 00
informatielijn Rijkswaterstaat: 0800-8002
www.rijkswaterstaat.nl

Natuur- en Recreatieschap de Grevelingen
telefoon: (0111) 69 15 53 of (010) 29 81 010
e-mail: infocentrum@grevelingen.nl
www.grevelingen.nl en www.gzh.nl

Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
Algemeen
telefoon: (033) 42 17 421
e-mail: info@racm.nl
www.racm.nl
Melding archeologische vondsten
telefoon: (033) 42 27 777
e-mail: archismeldpunt@racm.nl

Nationaal Park Oosterschelde
telefoon: (0113) 21 16 75
www.npoosterschelde.nl

Nederlandse Onderwatersport Bond
telefoon: (030) 25 17 014
www.onderwatersport.org

Federatie van Beroepsvissers Zuid-West Nederland
telefoon: (0113) 57 60 66
e-mail: pomossel@zeelandnet.nl